

„LESZNEK ÚJ KOCSIK, FAKULTABBAK”

Kocsis Árpád : *Oktopusz*

■ Egy gazdasági bevándorlók alkotta takarítóbrigád mindennapjait mutatja be Kocsis Árpád *Oktopusz* című kisregénye. A szürkeség mindent beterít és áthat, egyetlen célja a takarítóknak csupán a munka mihamarabbi elvégzése – mindegy, milyen eredménnyel.

Az *Oktopusz* a Forum Könyvkiadó Intézet meghívásos pályázatának 2016. évi díjnyertes regénye, melyet a Magvető kiadóval közösen adtak ki. Az 1988-ban született vajdasági Kocsis Árpád első megjelent műve, melyben a tömondatok egyszerűségével mutatja be szereplői érdektelenek és jelentéktelenek látszó mindennapjait.

A monoton munka hőmpölygésében ismerhetünk meg egy munkacsoportot, valahol Németországban, talán Berlinben. Nem tudjuk, pontosan hol, mint ahogy minden mást is csak sejtet a szerző. Bild, morgen, hertha. Ūgyesen szétszórt és hátrahagyott nyomokon keresztül tárul eléink az egész szürke, majdhogynem abszurd világ, melyben néhány, a világ különböző pontjáról összeverődő bevándorló sikálja fényesre az épületet. Van köztük koszovói, török, baszk, de kubai is – és csak sejthetjük, hogy a narrátor által magyar is –, akiknek életébe épp csak belepillanthatunk egy röpké epizód erejéig, de nem kapunk se többet, se kevesebbet, nem tudjuk meg a szereplők teljes életrajzát, motivációit, csupán azt, ami a munkatársak számára érdekes. Az viszont vajmi kevés, a szereplők nem érdeklődnek egymás iránt, nem érdekli őket a világ, a töröknek még a neve sem fontos: „Faruci. Egyszer el-

mondta a teljes nevét is, de senkit nem érdekelt, senki nem jegyezte meg. Farucinak is ritkán szólítják...” Csupán a látszat meg a munka minél kényelmesebb elvégzése a lényeges, az eredmény? Az nem számít, hiszen a fénylő lépcsőkön és folyosókon végigmenetelő turistának már mindegy, hogy mi van az akváriumban, hal vagy egy nemtörődomségből beleejtett rongydarab: „Csak, hogy épp úszkáljon valami. Valami színes. Lehesen szelfizni vele.”

Kocsis a regényében tükröt tart az olvasónak. De nem csak a takarítók által, akiknek a monoton munkájával sokan azonosulni tudunk. Hiszen az akvárium főattrakciójának számító oktopusz már napok óta döglődik, „bebújt a cserép alá, színét sem látni. Lehet, már meg is döglött”, de ez senkit nem érdekel, mert addig, ameddig a plakátokon ő szerepel, dől a pénz, melyet aztán állatok megmentésére fordítanak, miközben ez „már vagy a negyedik oktopusz az évben”. Ez a világ a mi világunk, melyben időpazarlás a szelektív hulladékgyűjtés, mert akkor már három zacskó kell a kukába; melyben az ajtó elé hamuzunk, ha egy csöppet esik az eső; melyben több bontatlan doboz szórólapot dobunk el, egyetlen betűhiba miatt.

A regény folyamán a szereplők keveset árulnak el magukról, de közben egyre többet tudunk meg a köztük levő hierarchikus kapcsolatokról. Itt a felügyelő egyben felügyelt is: Frau Gilgen a hierarchia csúcsáról ellenőríz, és emlékeztet: mindenki pótolható, senki nem nélkülözhetetlen. Ebben a munkaközösségben rögtön

gyanús lesz az új munkatárs, így Wesemann, akit a többiek ellenőrzésére neveztek ki, ismételtelen felügyeltnek érzi magát, amikor megérkezik a kubai nő: rá gyanakszik mint újdonsült ellenőrré. A pozíciók nem szilárdak, olykor még csak nem is valósak, így a monotonitást képzel hatalmi játzmák törnek meg. Így csupán a társadalmi, illetve munkaközösségbeli szerepük veszélyben forgása vált ki a szereplőkből érzelmet, és mindent megtesznek helyzetük megtartásáért, ezért folyamatosan azon vannak, hogy a látzatot fenntartsák: Danilo már néhány hete szakított feleségével, de még mindig imitálja a telefonbeszélgetéseiket, a török már sokadjára meséli el a menekült útvonalon történt (vagy nem történt) kalandos útját Európába, Holgerből pedig csak a Curve telefonos játékban elért eredményeinek ecsetelése vált ki lelkesedést.

A regényben néhol összemosódik a valóság és fikció. A török kalandos utazását a menekültek útvonalán lassan már csak ő hiszi el, de a megtisztítandó szobrok is életre kelnek Holger szexuális fantáziálása által: „Vedd le a szemüveged, milyen szép kék szemed lehet, búzavirág, biztosan búzavirág, így képzeljük, mondják, miért takarod el az érzéki szempilládat a szemüvegeddel, jajj, csiklandozol!”

A monoton munka ismétlődő mozdulataira reflektál az oktopusz refrénszerű megjelenése egyes fejezetek elején: „Az oktopusz napok óta döglődött. Bebújt a cserép alá, színét sem látni. Lehet, már meg is döglött.” Az egyhangúság mellett a regényt erős ellentétek szövik át: kint a mindent átható és mindenre rátelepedő szürke köd, eső és bent a fényes, tiszta, csillogó tisztaság, ahol „a kamerásnak optikát kell váltani, olyan fényes minden”. A regény képei alapvetően két színből, kékből és szürkéből állnak, mint ahogy a könyv borítója is. Kék a szórólap, a vödör, a kocs, de a mindennap monotonitásába mind beleszürkülnek lassan: „Lesznek új kocsik. Koszosak. Kékek. Fakultabbak.” Ugyanakkor az olykor megjelenő más színek is erős hangsúlyt kapnak: „A cső sárga, hintázik a porszívón.” „Astrid a hóna alatt egy sárga táblát hoz, ezt állítják az ajtóba. Vigyázat, csúszásveszély.”

A regényben végigkövethető a felsorolásszerű mondatok mellett a mindig könnyed humor és ironia, melyekkel megtöri a monotonitást, és olvasmányossá teszi a mindennapi munka egyhangú leírását, akárcsak az oktopusz végtelen döglődését.

Ádám Szilamér